

החברותא

בס"ד ערש"ק פר' בראשית כ"ד תשרי תשס"ו

החברותא בטאן פנימי לחברים גליון מס 264

פנינים יקרים

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ (א/א) ב' ראשית דיינו שני אופני יראה, אחד יראת תתא ויראה שניה מטעם ראשית חכמה יראת ה', לא די ביראת הרוממות בלבד וזה את השמים שהוא המדרגות העליונות הכנוי לשמים, ואת הארץ מדרגות תחתונות הכנוי לארץ, והאדם צריך להיות בסדר רצוא ושוב.

בראשית ברא אלוקים (א/א) הזקנים שינו וכתבו לתלמי המלך בתרגום התורה אלקים ברא בראשית, שלא יאמרו שתי רשויות הן. מכל מקום התורה כתבה בראשית ברא אלקים ללמדנו שלא ניתן להשיג מהות ד' אלא ע"י הבריאה והיא הכרת מסובב הסיבות דרך הסיבות.

בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ (א/א) הכלל שהבורא ב"ה ברא את הכל והוא הכל והשפעתו אינה נפסקת מעולם כי בכל רגע הוא משפיע שפע לברואיו ולכל ההיכלות וכו' לכן אומרים יוצר אור בלשון הווה. אכן כשאדם מסתכל בעצמו ואינו מסתכל באין אוי הוא בבחינת יש. אותה שעה האדם מכנה את השי"ת בלשון עבר כמו שאומרים בכרכת אשר יצר וכו'.

ויקרא אלקים לרקיע שמים (א/ה) ולמה לא נשאר השם רקיע? כי רקיע מורה על הפרדת שני דברים מחוברים בתכלית מים ומים, ואילו שמים מורים על חבור שני דברים המנוגדים בתכלית לכן קרא ה' לרקיע שמים ללמדנו שאם אי אפשר לחבר רחוקים עלולים להבדיל קרובים, - לפי"ז ויקרא אלקים לרקיע שמים - פירושו של הקב"ה חיבור הוא.

בצלמו בצלם אלקים ברא אותו (א/כ"ז) בתחילה נברא האדם בצלם שלו ורק לאחר שמכיר את עצמו יכול להתחבר לצלם האלקים.

וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וגו' (א/לא) איתא בב"ר (ט) טוב מאד זה יצר הרע, כל הכוחות הנטועות בכל נפש מישראל אין לחשוב שהוא רע גמור, כי כאשר כל מגמותיו רצון השי"ת אין לך מדה וכה שאין בה צד טוב.

ויכל אלקים ביום השביעי (ב/ב) דרשו חז"ל מה היה העולם חסר מנוחה, ככל שאדם עוצר ברוחו במדה זו יש לו, פעמים קשה לא לעשות מלעשות, פעמים צריך האדם להתאמץ שלא לעשות וד"ל. (מאורה של תורה)

אשר ברא אלקים לעשות (ב/ג) מכאן שצריך האדם להתעסק בהשתדלות ולא יהיה עשוי מלידה. (ר"ח מוילאזין)

גן בעדן מקדם (ב/ה) מהו גן בעדן מקדם, יש גן עדן עליון והוא שמתענג מתורה ותפלה ובחדושי תורה, ויש גן עדן תחתון והוא שמתענג ממאכל ומשתה, אמנם יש גן עדן שאינו מתענג בהם לעצמו כלום כי אם מקדמונו של עולם וכל תשוקתו וכוונתו לעשות נחת רוח ליוצרו איש כזה נטע בו אלקים בחינת 'גן' שהוא גמטריית וגומטריקון ולא זולתו, ובעשותו כך טוב לו בזה ובכא אמן.

להט החרב המתהפכת (ג/כ"ד) הם המניעות והעיכובים שיש לאדם שבא להתקרב אל השי"ת שהוא עץ החיים ואין מניחים אותו לקרב.

גדול עוני מנשא (ד/יג) קין ביקש באמרו האם יתכן שהעון יהיה יותר גדול מנושאו הלא הרבש"ע נושא עון והוא אין סוף. האם גם העון שלי נכנס לאין סוף הלא בודאי מדות האדם ומעשיו יש להם סוף, וניתן לתקנם.

זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלקים אדם (ה/א) פירוש אם אדם עשה דבר טוב בפני רבים או יודמן שיהיה לו פניות ואם בהצנע לכת או יקל להיות נזהר מפניות. לכן יראה אדם להיות כאלו לבדו בעולם, וזה ביום ברא אלקים אדם לבדו על הארץ.

(אמרי פנחס)

שיחת הרא"ש ז"ע"א ע"ק פ' ו' יח' תשל"ב (לפניות ב/קר) - האשכ - נכתב ע"י רח"ש כפ' הבנות

הבחירה והצטוו (המשך)

קרבנו של כל אחד אל השי"ת כך קולט את הסיבה המתלבשת, ולכן מי שדבוק יותר אל השי"ת ובהתבטלות, לגביו הסיבה יותר עדינה ויותר מופשטת. לדוגמא מי שדבוק אל השי"ת בהכנעה מלאה באמת ובתמימות אזי הסיבה מתבטא באופן כזה שהשי"ת מתלבש במחשבתו ובהרגשתו ובהכרה שיש ה' בעולם.

המחשבה שיש ה' בעולם דיה בכדי ליצור את תחושת השפלות שהוא בעצם גנב וכד' אלא שהקב"ה מסובב כל הסיבות מנע ממני את הנסיון וממילא מנע ממני את הכשלון בפועל. במהלך חשיבה זו נמצא האדם תמיד בפחד מהסכנה שלא יגנוב. ברור שאין כלל מקום להתגאות מזה שבפועל לא גנב, כי אצלו הדבר פשוט שהוא בסכנה תמידית מהכשלון וזקוק בכל עת לרחמי שמים שימנע ממנו את הנסיון או שימנע ממנו את הכשלון.

לעומת זאת מי שמוגדר לרשע מחמת זה שאינו דבוק תמיד אל השי"ת והוא מחמת זכות אבות שעמדה לפניו שגרם שמסובב כל הסיבות ימנע ממנו שלא להכשל בגניבה או בנאוף וכד' תלוי בהתייחסות למניעה זו. לדוגמא לאדם היתה נטיה לגנוב, מצדו אם התוכנית היתה יוצאת לפועל הוא כבר היה מזמן לאחר בצוע הגניבה וכד' אלא שהשי"ת מסובב כל הסיבות התלבש באדם מסוים שהתלווה אל ה"גנב" בכל שעות היום והלילה עד שהאפשרות הטכנית לבצוע הגניבה נדחתה. כאן ברור שהקב"ה התלבש ישירות באדם המסוים אלא שהגנב לא הרגיש כלל שאי ביצוע הגניבה באה מחמת הפעולה הישירה מאת הבור"ה. ומאז עובר על הגנב שני מצבים הבאים בזה אחר זה. בתחילה כועס על האדם המתלווה אליו וכשנרגע עושה הגנב תפנית בחשיבה ונכנס לדמיון שהוא בעצם

{תקציר מהחלק הראשון של השיחה:

האדם צריך להכיר בעובדא שחטאתי נגדי תמיד אפי' בשעה שלא נכשל בפועל, כי מציאותו הבהמי של האדם להיות בכשלון ורק הסיבה מהאלוקות מונעת מלהכשל בפועל, הן בזה שמונע ממנו הנסיון והן בזה שמונע בפועל. גם כשיעשה פעולה טובה יהיה ברור לו שניעשה ישירות ממציאות הוי' יתב"ש שהתלבש בתוך מציאות האנוש. האדם צריך זהירות גדולה שלא לרמות את עצמו כי בקלי קלות מסוגל להמשך אחרי דמיונות שוא לראות את הרע כטוב וכו'. המתבונן שמותר האדם מן הבהמה אין, ישכיל ויבין שהכל בא מכח מסובב הסיבות ואין מקום להתגאות.

הרא"ש הבהיר שהטבעים שיש באדם לעשות רע היא כתוצאה מהבחירה שמונע פעולת הטוב והפכו למציאות של רע, וכדי להחזיר את הרע לטוב צריכים להיות בהתבטלות מוחלטת ואם אינו מתבטל אזי אף שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה מ"מ אין בכוחה להחזיר את האדם למציאות של טוב. מהות ההתבטלות הינה ההכרה שמעשיו הטובים דומין לעוף הטהור הנמצא על פסגת עצי היער שאין כל שייכות לעובדא ששוכן עליו עוף טהור ולא טמא ומי שחושב שהוא עושה את המעשים הטובים דומה לנוכל המתחזה לאחד ממשרתי המלך ומנצל את האמון שהמלך נתן לו בהפקיד אצלו אוצרות כסף וזהב והוא בונה מערכות עצמאיות על מנת למרוד במלך. מזה אנו צריכים להזהר, ע"כ.

והנה באמת נכון הדבר שהכל נעשה רק בכח מציאות הוי' המתלבש בתוך מציאות האנוש, אמנם לכל אחד נראות הסיבות אחרת. ולא מחמת המשפיע אלא מחמת המקבלים. כפי

הסיבות הנכונות שימנע ממנו את הכשלון בפועל, ועל האדם להכיר מתוך הסיבות את גודל רחמיו וחסדיו של הקב"ה שמנע ממנו את הכשלון בפועל, אבל מי שידחה את הסיבה למניעת הכשלון, והולך שולל אחר הנסיון ונכשל הוא נעשה בבחינת "מזיד", האמת שגם למזיד יש תקוה כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים יט) גם מזידים חשוד עבדך אל ימשלו בי, אבער א מזיד איז הער (אבל במציאות הוא מזיד...) כי היו לו הכלים המתאימים לקלוט את הסיבות ולא עשהו. זה מה שאמרו חז"ל (שבת נו) על דוד המלך ע"ה כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה, אי אפשר לומר שלא עשה את הפעולה לגמרי, העובדא שנתן הנביא הוכיח אותו על מעשיו בפרשת אוריה ובת שבע והעובדא שדוד התוודה ואמר חטאתי לה' (ש"ב יב) אלא שכוונת חז"ל שכל האומר דוד חטא "במזיד" אינו אלא טועה כי בודאי מה שעשה נעשה "בשוגג" משום שלא התעורר בו הסיבה להתחזקות בנסיון כדי להראות לו שעדיין נשאר במציאות האנושי שהוא "רע" כפי שאמר דוד המלך בעצמו וחטאתי נגדי תמיד. ומכיון שהיה צריך להיות בפחד תמידי מהסכנה מהמציאות הרע שבו ודוד חשב שהרג את יצרו באמרו (שם כו) בחנני ה' ונסני צרפה כליותי ולבי, ואין לו שום קשר עם המציאות האנושי, הוצרכו להראות שעדיין נמצא במציאות של אנוש. אבל בודאי היה דוד בבחינת שוגג כנ"ל, ובה שהיה מוכן להודות על זה שחטא בשוגג נמשכה מלכותו (אמר הכותב: עיין יומא כב ע"ב שאול באחת ועלתה לו - רש"י: לבטל מלכותו - דוד בשתים ולא עלתה לו - לאבד מלכותו - והטעם מוסבר לפי דברי הרא"ש זיע"א שדוד הודה מיד כשנתן הוכיח אותו משא"כ שאול לא הודה אלא לאחר זמן וגם אז האשים את העם - עיין ש"א טו).

צדיק בזה שבפועל לא גנב ושוכח לגמרי שהוא מצדו היה מזמן לאחר הגניבה אלא שהאדם המסוים הוא זה שמנע ממנו זאת.

כבר אמר שלמה המלך (קהלת) אלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים. ההבדל בין המוגדר צדיק עובד ה' למי שמוגדר רשע שאינו עובד ה' אינו מצד מסובב הסיבות אלא מצד המקבל. הבחירה של האדם היא איד להתחס לסיבות הבאים ממסובב הסיבות. הצדיק מכיר את מציאותו האמיתי שיער מחשבות האדם רק רע כל היום ולכך קל לו לראות שהקב"ה הוא מסובב הסיבות. מאידך הרשע שאינו עובד ה' רואה את הסיבה כגורם מונע ומפריע למלוי תאוותו לפיכך מעמיד עצמו כנגד המניעה כמו מול שונא המצריך לצאת אתו למאבק אשר לפעמים הוא כביכול מנצח את המניעה ולפעמים המניעה מנצחת אותו וכשהוא מנוצח לפעמים מחכה להזדמנות שהמניעה תפסק ואז יכול לבצע זממו (בגניבה בתאוה וכד') ולפעמים נהיה כביכול צדיק וטופח לעצמו בשכם באמרו מי כמוני צדיק ש"עמד" בנסיון ולא נכשל...

האדם מוכרח שיהי לו נסיונות בחיים כי בלי נסיונות כלל, אין כל סכוי שהאדם ישיג את המטרה אשר למענה נוצר [ומכיון שאין אנו יודעים לאיזה תוצאות הנסיון יביא מקדימים בתפלה (ובברכות השחר) ואל תביאנו לא לידי חטא ולא לידי נסיון כדי שלא להיות בביוון]. כאשר הנסיון מגיע אל האדם מיד עליו להיות מציאותי ואמיתי להכיר בשפלותו. ואז יוכה לראות איד שההשגחה הפרטית מונע ממנו את הכשלון ואדרבה יגלה את מציאות הוי' המתלבש בתוך האנוש, אבל מי שלא נמצא במצב של קליטת המציאות העצמי האמיתי הנ"ל אזי הוא בכשלון אלא שהכשלון אינו בפועל אלא בבחינת שוגג, כאשר גם על השוגג הקב"ה חס ומביא לו את

המשך מעמ' קודם

העבירות שעברתי והם נסתרים ממני נקני, כלומר שיהיו כאלו לא חטאתי ושלא ישפיע עלי כל רע. "גם מזידים חשוד עבדך אל ימשלו בי". גם כאשר חטאתי בזדון הנני מבקש ממך השי"ת שלא ימשלו בי להזיק כי אני מודע מה שחטאתי לא היה כדי להכעיסך הלא גם בשעה שחטאתי במזיד נשארתי "עבדך" אלא שהיצר שבי שהם הטבעים הרעים שבי גרמו זאת.

מסיים דוד המלך את בקשתו ותפלתו אז איתם כלומר אם אפילו בשעה שחטאתי במזיד נשארתי עבדך בכח החזק בתמימות (איתם מלשון חזק ומלשון תמימות) שלא מתכחש לכשלונו ולא בורח לתרץ את עצמו אלא מוכן להודות על הכשלונו אז אפילו אם חטאתי במזיד בכ"ז "ונקיתי מפשע רב" נהיה נקי למרות שחטאתי בפשיעה.

יהיו לרצון אמרי פי בשעה שיכולתי להתפלל והגיון לבי בשעה שהייתי סתום ולא יכולתי להוציא הגה מפי אבל לפניך ידועים שרצוני להיות דבוק בך, הלא אתה הי' צורי החזק שלי וגואלי בכל המצבים.

הרא"ש סיים דבריו ואמר שאליבא דאמת דוד המלך היה מסוגל לעמוד בנסיון ולא לעבור אפילו על החטא בשוגג ולא עשה זאת כדי שלא לעבור על דבר הי' שהתווכח איתו אם יעמוד בנסיון (אמר הכותב וכן הוא במסכת סנהדרין דף קז ע"ש). עוד אמר הרא"ש שימו לב לאן ניתן להגיע כשאדם מודה על הכשלונו ולא מנסים לברוח. דוד המלך הפך להיות סמל של הדרך של לא להתיאש ושלא להכחיש (עיין בע"ז דף ד' לא דוד ראוי לאותו מעשה דכתיב ולבי חלל בקרבי (שם קט) אלא למה עשה לומר לך שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל דוד...).

(הוספה) בהזדמנות אחרת הסביר הרא"ש את הפסוקים שגיאות מי יבין וכו' (תהלים יט) בדומה לדברים האמורים לעיל.

דוד מתפלל לפני השי"ת ואומר: שגיאות מי יבין: דער מענטש וויס דאך נישט וען הער איז אשוגג ואס וילסטע פון הים (האדם אינו יודע מתי חטא בשוגג אז מה אתה רוצה ממנו). לכן אבקש ממך ש"מנסתרות נקני", על כל

שהשמחה במעונם

הר"ר דוד גולן ומשפ' להולדת הנכד

כוס תנחומים

הר"ר מנחם מלר הי"ו

על פטירת אביו הר"ר ישראל שלום ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

י"ל ע"י
מערכת החברותא
רח שני 3
02 - 5829688 ☎
02 - 5325477 פקס:
ת.ד. 5080
ירושלים 91050